

zvezi s povratnim zaimkom. Delitvi glagola po sedanjskih obrazilih je pridružena delitev po nedoločniški pripioni! Posamezni pregledi pripionskih glagolov so zlasti bogati na primerih. Ostala poglavja o glagolu so obširna, vseskozi pa so pregledna in izčrpno podana. Zlasti so načini polni novih znanstvenih dognanj. Nepregibne besedne vrste zaključujejo poglavje o oblikoslovju s svojo preglednostjo. — Stavke in raba sklonov, dve poglavji, potrjujeta mnenje, da je na tem področju delo posameznih sestavljalcev te slovnice v šoli rodile dobre uspehe. Z vsemi naštetimi primeri se vzbujata namreč misel, da so že preizkušali vsak po svoje svoje izsledke in način podajanja tako težke snovi v šoli in na podlagi preizkušenj in precejšnjega razmišljanja sestavili tako dokaj zamotani poglavji vsake slovnice v prav razumljivo obravnavanje. Le bati se je, da bo samostojnost učitelja trpela pri taki obilici primerov in da je prav zaradi vzgledov in raznih vaj ter vprašanj pri posameznih obravnavanjih dijak preveč navezan na profesorjevo pomoč, učitelj pa zopet mora s knjigo v roki preveč sodelovati z učencem.

Dodatek o rabi besed in meroslovju zadostuje tudi za vsakega višješolca. Pregledno in precejšnje gradivo bo najbrže preobširno za četrtošolca, vsekakor pa je umestno, da je vsa snov obdelana na enem mestu, ki je vsakomur pristopno.

Hvale je vredno prizadevanje naših šolnikov za bogastvo slovenske šolske knjige in gotovo je, da tudi ta knjiga dostojno predstavlja kulturno raven slovenske učne knjige. Starejši gospodje učitelji bodo godrnjali zaradi njene obširnosti, mlajši pa so gotovo veseli in ponosni na to bogastvo naše knjige in tem se pridružujemo tudi mi. S. J.

Pričevanja besede

Herder, največja nemška katoliška založba, ki je znana pri nas zlasti po svojih teoloških in dušno pastirskih knjigah, je začel izdajati v uredništvu Karlheinz Schmidhüsa zbirko: »Zeugen des Wortes«. Dosedaj je izšlo menda že 28 zvezkov. Namen te zbirke je posredovati današnjim kristjanom pričevanja biti, mišljenja in delovanja kristjanov vseh časov in jih z dobrimi uvodi približati današnjemu človeku z namenom, da se poglobi naša verska zavest in da iz teh prič zajemamo moč za življenjsko krščanstvo. Gotovo je to sodobnemu išočemu človeku velik in dobrodošel pripomoček. Nekaj podobnega je ta izdaja kot knjige Mohorjeve družbe v zbirki Cerkveni očetje, samo da je naša izdaja bolj znanstvenega značaja, bolj svečana in trajna, ta pa prirodna, tako rekoč knjiga za v žep in vsak dan.

Pisma svetega Ignacija iz Antiohije. (Die Briefe des heiligen Ignatius von Antiochien.) Prvi zvezek.

Ne vem, kakšen izraz bi naj uporabil, da bi povedal, kaj se zbudi v meni, če gledam nerodne, nedodelane, nekam grobe slike iz katakomb, ki so v vsej svoji primitivnosti tako polne elementarnega verskega duha. Podobna občutja me prevzamejo, če berem krščanske spise iz iste dobe, ki jih preveva dih tiste ljubezni, ki je milost in so pričevanja občestvene vere in rasti mladega krščanstva v zgodovino. Pristna podoba so tistih časov, »ko je bila zemlja še topla od Kristusove krvi«, kot je prvo poapostolsko generacijo in čas imenoval sveti Hijeronim. Ti cerkveni očetje, neposredni učenci apo-

stolov, so vez med razodetjem in izročilom in v njihovih delih je še močno čutiti dih Svetega Duha prvih Binkošti. Na žalost poznamo izmed teh mož samo enega поблиže: svetega Ignacija, antijohijskega škofa, ki je umrl okrog l. 110. mučeniške smrti v Rimu.

In na tej poti po mučeniški venec ima vznik tudi teh sedem pisem, ki so nam ohranjena. Niso ta pisma zgrajena sistematično, misli se ponavljajo in niso stilno dodelana; ravno v tem in zaradi tega so neposreden izraz duha in čustvovanja tega moža. Ignacij je spoznal, da je za mlado Cerkev nevarnejši od imperatorskih ediktov helenizem, to je: želja in hotenje, ublažiti trd Kristusov nauk in ga cepiti na antično svetovnonazorno gledanje. Proti tej lagodni miselnosti utemeljuje Ignacij potrebo kristologičnega pojmovanja Starega zakona, predvsem pa potrebo močnega občestvenega življenja — Evharistijo —, torej največjo združitev s Kristusom. Drugo, kar razodevajo ta pisma, pa je Ignacijevo hrepenenje po mučeništvu. Saj piše vsem, da gre rad in prostovoljno v smrt za Gospoda, a takoj pristavlja, da to ni osebna moč, ampak milost.

Ta pisma so nam najneposrednejše pričevanje tistega čudovitega načina, kako je znala Cerkev v dneh stiske črpati svojo moč iz ljubezni, pa ne tiste, ki nima nič skupnega s tisto neiskreno, neživeto in nedoživeto ljubeznijo, ki se je pozneje tako bombastično vrinila v Cerkev, ampak iz ljubezni, katere vrednost in moč presega človeške moči.

Nikolaj Gogolj: Razmišljanje o božji liturgiji. (Betrachtungen über die göttliche Liturgie.) Četrty zvezek.

Gogolj — in že mislimo na moč njegovega smeha, katerega najgloblja korenina je obenem že tudi korenina njegovega jokanja. V tej tragikomiki pa ni izražena samo bit in bistvo Gogolja samega, ampak vse njegove domovine. Skrivnost tragičnega smeha pa lahko razumemo samo iz bistva nakaženega, spačenega — in v tem leži že istočasno vzrok strašne razdvojenosti in brezupnega joka. To je prva sfera njegove fantastike, recimo: fantastike tostranosti. Globlje pa leži druga sfera: fantastika onostranosti, ki pa nima tiste pesniško vizionarne jasnine, ki nas tako prevzame recimo pri Danteju ali Calderonu, ampak že nekaj grozotno spačenega. Globoka religiozna žeja »boljšega človeka« v Gogolju po polni božji resnici, po notranjem prerojenju, ni našla v pesnikovih genialno fantastičnih stvaritvah utehe. Potrebna bi bila s tega kriterija analiza celotnega Gogoljevega dela, da bi spoznali pomen in zadnjo vsebino Gogoljevih poslednjih besed: »kako sladko je umreti«, v katerih je izražena vsa vsebina njegovega življenja. V tej luči bi dobila tudi njegova »Razmišljanja o božji liturgiji« svoje pravo mesto v njegovem duševnem življenju. Odkril bi se nam nov Gogoljev obraz: Gogolj — molivec. Ta obraz pa je našel najgloblji in najvzvišenejši izraz ravno v omenjenem delu, ki ga je začel pisati v Parizu l. 1845. Iz tega spisa proseva duhovni obraz molečega Gogolja jasno in mirno, ker je njegov duh popolnoma združen z duhom Cerkve. Osebni jaz se takoj popolnoma umakne pripevu simbolov večne tradicije in pred nas stopa pretresljivo in pomirjajoče Kristusov obraz.

Je to delo meniha, vzhodnega puščavnika iz prvih časov krščanstva. Najvišje v Gogolju govori tu svojo zadnjo besedo.

Sveti Bonaventura: Svet kot pričevanje Besede. (De reductione actium ad theologiam, Die Welt als Zeugnis des Wortes.) Deseti zvezek.

Srednji vek je izoblikoval krščansko gledanje na svet in krščansko doživljanje sveta. Avguštín je živel v svetu večnih idej. Tomaž pa je pognal globoke korenine v ta svet, z vrhom pa je segel v neslutene kozmične sfere in zajel v svojo teologijo vse. Teologija sveta je dobila novo težo, mišljenje se je preokrenilo tako, da je sveti Frančišek že gledal svet kot božje stvarstvo in zapel pesem v pozdrav bratu soncu in sestrici vodi. Pan je bil pregnan. Cerkev se je razmahnila. Reprezentanci svetniki tega časa niso več škofje in menihi, ampak kralji in vitezi. Cesarstvo je zavzemalo iste meje kot katolištvo.

V tem času je vstal serafinski učitelj, kakor po pravici imenujejo sv. Bonaventuro, (1221—1274), ki je kot teolog prevzel Frančiškovo dediščino in jo razodel svojemu času, pa tudi sedanjemu. Frančiškova dediščina pa je spoznanje, da je svet pričevanje Besede, to pa ni nič drugega kot to, da svet ni samo »svet«, ampak je stvarjenje, da ni samo »narava«, ampak stvaritev, da stvari, o katerih govori pisec, niso samo »stvari«, ampak znamenja. Zato je Bonaventura odklonil Aristotela. Zanj je vse odsev Besede, ker je iz nje vse ustvarjeno in ni nič brez nje ustvarjeno, kar je ustvarjeno (Janez 1, 2). Vse spoznanje je zanj božje razsvetljenje in v vsakem človeškem spoznanju se razodeva skrivnost božja in je odžar Očeta luči.

Ta teološko poetična miselnost pa ni v krščanstvu nikdar zamrla, le da je včasih močneje vstala. Sveti Pavel je to doživljanje sveta izrazil z besedami: »Staro je prešlo, glejte, vstalo je novo« (2 Kor 5, 17). Avguštínu je bil ves svet ena sama velika pesem božja, v Claudelu pa je to našlo izraz: »Preko novega se napoti, da najde večno« (Soulier de Satin). Lahko bi primere našteval iz vseh stoletij. Za sedaj bodi dovolj, da to doživljanje sveta samo omenim, sicer pa bi se pri priliki rad povrnil k temu. Saj je ta miselnost vredna vse pozornosti izobraženega katoličana, zlasti še umetnika, ker nam odkriva druge, doslej omalovaževane perspektive za vrednotenje vsega stvarstva in našega dela, kateremu daje višjo vrednost in ga rešuje, ko ga vodi spet nazaj k Izvoru.

Tone Čokan.

Umetnost

Razstava Božidarja Jakca

V »Jakopičevem paviljonu« je uredil lepo in zanimivo razstavo »večni« popotnik, slikar B. Jakac. Obsega oljnata dela, pastele, grafiko in risbe. Snovno se nanaša na slike portretov, portretnih risb, na podobe iz ljubljanske okolice, Belokrajine, Prekmurja, Primorja in tujine — Madžarske. Že sama snov nam odkrije zanimiv pogled v notranjo, srčno delavnico umetnikovo. Bežni spomini, zunanje zanimivosti, pa tudi resnično, globoko doživetje, so poleg — trdega dela — in kronističnih zapiskov, inventar tega umetnostnega sveta slikarjevega. V tem okviru, ki obsega vse, pa tudi malo, je ključ do umetnostnih skrivnosti tega zanimivega slikarja. Popotovanje prinese človeku veliko zanimivosti, toda redkokdaj, — kakor sem že zgoraj zapisal — se za vsemi tistimi podobami in spomini krije tudi povsod resnično in